Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ________________

   (Name) ________________

2. (Signature) ________________

   (Name) ________________

Roll No. | | | | | | | | |

(In figures as per admission card)

Roll No. ________________

(In words)

Test Booklet No.

J—2407

PAPER—III

Time : 2½ hours] **PUNJABI** **[Maximum Marks : 200**

Number of Pages in this Booklet : **32** Number of Questions in this Booklet : **26**

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. Answers to short answer/essay type questions are to be given in the space provided below each question or after the questions in the Test Booklet itself.

   No Additional Sheets are to be used.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
   (i) To have access to the Test Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
   (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the question booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
4. Read instructions given inside carefully.
5. One page is attached for Rough Work at the end of the booklet before the Evaluation Sheet.
6. If you write your name or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. You have to return the Test booklet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
8. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
9. **Use of any calculator or log table etc. is prohibited.**
10. **There is NO negative marking.**

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए।
2. लघु प्रश्न तथा निबंध प्रकार के प्रश्नों के उत्तर, प्रत्येक प्रश्न के नीचे या प्रश्नों के बाद में दिये हुये रिक्त स्थान पर ही लिखिये।

   इसके लिए कोई अतिरिक्त कागज का उपयोग नहीं करना है।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी। पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
   (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी सील को फाड़ लें। खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें।
   (ii) **कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं। दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले ले। इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे। उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा।**
4. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें।
5. उत्तर-पुस्तिका के अन्त में कच्चा काम (Rough Work) करने के लिए मूल्यांकन शीट से पहले एक पृष्ठ दिया हुआ है।
6. यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर अपना नाम या ऐसा कोई भी निशान जिससे आपकी पहचान हो सके, किसी भी भाग पर दर्शाते या अंकित करते हैं तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित कर दिये जायेंगे।
7. आपको परीक्षा समाप्त होने पर उत्तर-पुस्तिका निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और इसे परीक्षा समाप्ति के बाद अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें।
8. **केवल नीले/काले बाल प्वाईंट पैन का ही इस्तेमाल करें।**
9. **किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है।**
10. **गलत उत्तर के लिए अंक नहीं काटे जायेंगे।**

PUNJABI

PAPER – III

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ – III

NOTE: **This paper is of two hundred (200) marks containing four (4) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.**

ਨੋਟ : ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੋ ਸੌ (200) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਖੰਡ ਹਨ। ਪਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

SECTION - I

ਖੰਡ – I

Note : This section contains five (5) questions based on the following paragraph. Each question should be answered in about thirty (30) words and each carries five (5) marks.

(5x5=25 marks)

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪੰਜ (5) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਤੀਹ (30) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੰਜ (5) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ।

(5x5=25 ਅੰਕ)

ਹਰ ਸਾਹਿਤ ਸੰਰਚਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਯਥਾਰਥ ਪ੍ਰਤਿ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਿਹਾਰਕ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਖ਼ੂਬੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਣੇ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ। ਉਹ ਸੰਪੂਰਣ ਸੰਰਚਨਾ ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਯਥਾਰਥ ਸਾਹਿਤ-ਸੰਰਚਨਾ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ, ਅੰਸ਼ ਹੈ। ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਨੇਮ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਿਹਾਰਕ ਆਲੋਚਨਾ ਸਮਾਜਿਕ ਯਥਾਰਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਰਖਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਵਿਹਾਰਕ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਅਜੇ ਪਛਾਣਕ ਜੋਗ ਪਿਰਤ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਆਲੋਚਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਸਾਮਾਜਿਕ ਸੰਕੇਤ ਉੱਪਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤਿ ਉਦਾਸੀਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਵੈ-ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਗਤੀ ਵੱਲ ਸਾਡੀ ਆਲੋਚਨਾ ਰੁਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਹਿਤ-ਕਿਰਤ ਦਾ ਜਿੰਦ-ਪਰਾਣ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਸਾਂ ਵਿਹਾਰਕ ਆਲੋਚਨਾ ਪ੍ਰਤਿ ਰੁਚਿਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤ ਵਿੱਚ ਸੁਚੇਤ ਸਮਤੋਲ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

1. ਉਕਤ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਸੰਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸਾਮਾਜਿਕ ਯਥਾਰਥ ਦਾ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ?

2. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਵਿਹਾਰਿਕ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਕਿਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?

3. ਸੰਰਚਨਾ, ਸੰਕੇਤ ਅਤੇ ਸੰਗਤੀ ਦਾ ਭਾਵ–ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

4. ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸਵੈ-ਸੰਪੂਰਣ ਸੰਗਤੀ ਵੱਲ ਰੁਚਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਆਲੋਚਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਆਸ ਰਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

5. ਇਸ ਪੈਰੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ-ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।

SECTION - II

ਖੰਡ – II

Note : This section contains fifteen (15) questions each to be answered in about thirty (30) words. Each question carries five (5) marks.

(5x15=75 marks)

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ (15) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਜ (5) ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਤੀਹ (30) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ।

(5x15=75 ਅੰਕ)

6. ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹੈ ?

7. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਵਿਆਕਰਣ ਰਚਨਾ ਦੀ ਕੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ?

8. ਅਜੋਕੀ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਕੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਹੈ ?

9. ਲੋਕਯਾਨਿਕ ਸਾਮੱਗਰੀ ਦਾ ਉਚਿਤ ਵਰਗੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

10. ਬੁਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵਿਅੰਗ ਵਿਧੀ ਦੀ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ?

11. ‘ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ’ ਦੀ ਪਾਖੰਡ-ਖੰਡਨ ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

12. ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪੌਰਾਣਿਕ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰੋ।

13. ਹੀਰ ਦਮੋਦਰ ਵਿੱਚ ਨਾਇਕਾ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਚਿੱਤਰਣ ਦੀ ਵਿੱਲਖਣਤਾ ਬਿਆਨ ਕਰੋ।

14. ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀ ਮਹਾਤਮ ਹੈ ? ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

15. ਕੀ ਲੇਖਕ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਿਕ 'ਆਰਸੀ' ਵਿੱਚ ਸਭੋ ਕੁਝ ਸਚੋ ਸੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ?

16. 'ਰੁੱਖ ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ' ਨੂੰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਕਾਵਿ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

17. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁਖ ਨਾਵਲੀ ਜੁਗਤਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰੋ।

18. ਅਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੱਖ ਦੱਸੋ।

19. ਕੀ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਇੱਕ ਸਫਲ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਨਾਟਕਕਾਰ ਹੈ ?

20. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਈ ਉਚੇਰੀ ਖੋਜ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਬਿਉਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

SECTION - III

ਖੰਡ – III

Note : This section contains five (5) questions of twelve (12) marks each. Each question is to answered in about (200) words.

(12x5=60 marks)

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਪੰਜ (5) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਰਾਂ (12) ਅੰਕ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸੌ (200) ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ।

(12x5=60 ਅੰਕ)

21. ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਖੜਵੇਂ ਲੱਛਣ ਦੱਸੋ।

22. 'ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫ਼ੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਰਾ ਇਸਲਾਮੀ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ।' ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

23. ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਵੀਨਤਮ ਨਾਟ-ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਅਤੇ ਜੁਗਤਾਂ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ?

24. ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਯੋਗ ਪ੍ਰਤਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੋ।

25. ਸਮਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵਿੱਚ ਪੱਛਮੀ ਆਲੋਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਕਿਸ ਹਦ ਤੀਕ ਨਿਆਂ-ਸੰਗਤ ਹੈ ?

SECTION - IV

ਖੰਡ – IV

Note : This section consists of one essay type question of twenty (20) marks on any of the given topics and one question on practical criticism of twenty (20) marks. Both are to be answered in 500 words each.

(20x2=40 marks)

ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਵੀਹ (20) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀਹ (20) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਹਾਰਿਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਦਾ ਉੱਤਰ 500 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਉ।

(20x2=40 ਅੰਕ)

26. (ੳ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ **ਇਕ** 'ਤੇ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ

ਵਿਆਹ ਤੇ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਾਰਥਕਤਾ

ਜਾਂ

ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਕਾਵਿ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ

ਜਾਂ

ਜੰਗਨਾਮਾ ਸਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਤਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ

ਜਾਂ

ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿੱਚ ਨਿਬੰਧ ਰਚਨਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪਾਸਾਰ

ਜਾਂ

ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਗੀਤਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੀ ਤੁਲਨਾ

(ਅ) ਕਿਸੇ **ਇਕ** ਦਾ ਵਿਹਾਰਿਕ ਅਧਿਐਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ :

ਤਪਿ ਤਪਿ ਲੁਹਿ ਲੁਹਿ ਹਾਥ ਮਰੋਰਉ ॥
ਬਾਵਲਿ ਹੋਈ ਸੋ ਸਹੁ ਲੋਰਉ ॥
ਤੈ ਸਹਿ ਮਨ ਮਹਿ ਕੀਆ ਰੋਸੁ ॥
ਮੁਝੁ ਅਵਗਨ ਸਹ ਨਾਹੀ ਦੋਸੁ ॥ ੧ ॥
ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਮੈਂ ਸਾਰ ਨ ਜਾਨੀ ॥
ਜੋਬਨੁ ਖੋਇ ਪਾਛੈ ਪਛੁਤਾਨੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕਾਲੀ ਕੋਇਲ ਤੂ ਕਿਤ ਗੁਨ ਕਾਲੀ ॥
ਅਪਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੇ ਹਉ ਬਿਰਹੈ ਜਾਲੀ ॥
ਪਿਰਹਿ ਬਿਹੂਨ ਕਤਹਿ ਸੁਖੁ ਪਾਏ ॥
ਜਾ ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਤਾ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਏ ॥ ੨ ॥
ਵਿਧਣ ਖੂਹੀ ਮੁੰਧ ਇਕੇਲੀ ॥
ਨਾ ਕੋ ਸਾਥੀ ਨਾ ਕੋ ਬੇਲੀ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭਿ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਮੇਲੀ ॥
ਜਾ ਫਿਰਿ ਦੇਖਾ ਤਾ ਮੇਰਾ ਅਲਹੁ ਬੇਲੀ ॥ ੩ ॥
ਵਾਟ ਹਮਾਰੀ ਖਰੀ ਉਡੀਣੀ ॥
ਖੰਨਿਅਹੁ ਤਿਖੀ ਬਹੁਤੁ ਪਿਈਣੀ ॥
ਉਸੁ ਊਪਰਿ ਹੈ ਮਾਰਗੁ ਮੇਰਾ ॥
ਸੇਖ ਫਰੀਦਾ ਪੰਥ ਸਮਾਰਿ ਸਵੇਰਾ ॥ ੪ ॥

ਜਾਂ

ਮਾਏ ਨੀ, ਕਿ ਅੰਬਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਏ
ਸਾਨੂੰ ਚੰਨ ਦੀ ਗਰਾਹੀ ਦੇ ਦੇ
ਮਾਏ ਨੀ, ਕਿ ਅੰਬਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਏ
ਸਾਡੇ ਲਿਖ ਦੇ ਨਸੀਬੀ ਤਾਰੇ
ਮਾਏ ਨੀ, ਜੇ ਪੁਤ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਨੀਂਦ ਤੋਂ
ਚੰਨ ਘੋਰ ਕੇ ਪਿਆ ਦੇ ਛੰਨਾ ਦੁੱਧ ਦਾ
ਮਾਏ ਨੀ, ਕਿ ਸੂਈ 'ਚ ਪਰੋ ਕੇ ਚਾਨਣੀ
ਸਾਡੇ ਗੰਢ ਦੇ ਨਸੀਬ ਲੰਗਾਰੇ
ਮਾਏ ਨੀ, ਕਿ ਪੁਤ ਤੇਰਾ ਡੌਰ-ਭੌਰੀਆ
ਚੰਨ ਮੰਗਦਾ ਨ ਕੁਝ ਸ਼ਰਮਾਵੇ।

ਜਾਂ

ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਵੀ ਸੁਨੱਖੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਹੁੰਦੇ, ਤੇ ਕਈ ਮੋਟੇ ਨਕਸ਼ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਬਿਜਲਾਏ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਬਿਜਲੀ, ਸਾਰੀ ਮਿਕਨਾਤੀਸੀਅਤ ਲਹੂ ਦੀ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਤੇ ਪਿੰਡੇ ਦੀ ਸੁਬਕਤਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਹੂ ਬੜੀ ਮੁੱਦਤ ਤਕ ਸੁਹਣਾ ਤੇ ਪਿੰਡਾ ਬੇਲੋੜੇ ਮਾਸ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਭਿਆਸ ਤੇ ਸਾਦੀ ਸਿਆਦੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਨਾਲ ਲਹੂ ਜਵਾਨ ਤੇ ਪਿੰਡਾ ਸੁਬਕ ਰਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੌਣ ਪਾਣੀ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਆਕਾਸ਼ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਮੁੱਕ ਸੋਮੇਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਹੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਜਾਦੂ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਅੰਗ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਲੈਅ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਸੁਹਣਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੈਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕਵਿਤਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਹੱਥ ਦੋ ਘੁੱਗੀਆਂ ਗੁਟਕਦੀਆਂ, ਪੈਰ ਦੋ ਹੰਸ ਤਰਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਉੱਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜਿੰਦ ਕਦੇ ਝੁਮਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ? ਕਵਿਤਾ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋੜ ਤੋੜ ਉਮਰ ਤਕ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋਤ ਘੱਟਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਘੱਟਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

FOR OFFICE USE ONLY

Marks Obtained							
Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained
1		26		51		76	
2		27		52		77	
3		28		53		78	
4		29		54		79	
5		30		55		80	
6		31		56		81	
7		32		57		82	
8		33		58		83	
9		34		59		84	
10		35		60		85	
11		36		61		86	
12		37		62		87	
13		38		63		88	
14		39		64		89	
15		40		65		90	
16		41		66		91	
17		42		67		92	
18		43		68		93	
19		44		69		94	
20		45		70		95	
21		46		71		96	
22		47		72		97	
23		48		73		98	
24		49		74		99	
25		50		75		100	

Total Marks Obtained (in words) ....

(in figures) ....

Signature & Name of the Coordinator ....

(Evaluation) Date ....